

HRVATSKI JEZIK

Ispitni katalog
za državnu maturu u
školskoj godini 2021./2022.

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ISPITNI KATALOG ZA **DRŽAVNU Maturu** U ŠKOLSKOJ GODINI 2021./2022.
HRVATSKI JEZIK

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

SADRŽAJ

UVOD	5
1. VIŠA RAZINA ISPITA	7
1.1. STRUKTURA ISPITA PREMA ISPITNIM CJELINAMA	7
1.1.1. ŠKOLSKI ESEJ	7
1.1.2. KNJIŽEVNOST, NEKNJIŽEVNI TEKST I JEZIK	8
1.2. OBRAZOVNI ISHODI I ISPITNI SADRŽAJI	10
1.2.1. ŠKOLSKI ESEJ	11
1.2.2. KNJIŽEVNOST, NEKNJIŽEVNI TEKST I JEZIK	12
1.3. OPIS BODOVANJA	19
1.3.1. ŠKOLSKI ESEJ	19
1.3.2. KNJIŽEVNOST, NEKNJIŽEVNI TEKST I JEZIK	20
1.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA	21
1.4.1. TRAJANJE ISPITA	21
1.4.2. IZGLLED ISPITNOGA MATERIJALA I NAČIN RJEŠAVANJA ISPITA	21
1.4.3. PRIBOR	21
1.5. PRIMJERI ZADATAKA	22
1.5.1. PRIMJERI ZADATAKA ZA ŠKOLSKI ESEJ	22
1.5.2. PRIMJERI ZADATAKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	26

2. OSNOVNA RAZINA ISPITA	29
2.1. STRUKTURA ISPITA PREMA ISPITNIM CJELINAMA	29
2.1.1. ŠKOLSKI ESEJ	29
2.1.2. KNJIŽEVNOST, NEKNJIŽEVNI TEKST I JEZIK	31
2.2. OBRAZOVNI ISHODI I ISPITNI SADRŽAJI	32
2.2.1. ŠKOLSKI ESEJ	33
2.2.2. KNJIŽEVNOST, NEKNJIŽEVNI TEKST I JEZIK	34
2.3. OPIS BODOVANJA	41
2.3.1. ŠKOLSKI ESEJ	41
2.3.2. KNJIŽEVNOST, NEKNJIŽEVNI TEKST I JEZIK	42
2.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA	43
2.4.1. TRAJANJE ISPITA	43
2.4.2. IZGLED ISPITNOGA MATERIJALA I NAČIN RJEŠAVANJA	43
2.4.3. PRIBOR	43
2.5. PRIMJERI ZADATAKA	44
2.5.1. PRIMJERI ZADATAKA ZA ŠKOLSKI ESEJ	44
2.5.2. PRIMJERI ZADATAKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	48
3. PRIPREMA ZA ISPIT	51

Napomena:

Ispitni materijali iz Hrvatskoga jezika pisani su prema Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (<http://www.ihj.hr>, 2013.). U obrazovnim ishodima preuzetim iz kurikuluma napravljene su jezične korekcije sukladno normi hrvatskoga standardnog jezika.

UVOD

Hrvatski jezik obvezan je predmet državne mature. Pristupnik u školskoj godini 2021./2022. može polagati ispit iz Hrvatskoga jezika na višoj ili na osnovnoj razini.

Ispitni katalog za državnu maturu iz Hrvatskoga jezika temeljni je dokument ispita kojemu je uloga predočiti ciljeve ispita te objasniti ishode, sadržaje, kriterije i načine ispitivanja i vrednovanja na višoj i osnovnoj razini u školskoj godini 2021./2022. Namijenjen je pristupnicima ispita državne mature, nastavnicima Hrvatskoga jezika i zainteresiranoj javnosti.

Školska godina 2021./2022. osobita je godina za izradu ispita državne mature jer im pristupaju pristupnici srednjih škola uključenih u eksperimentalni program Škole za život u školskoj godini 2017./2018. koji su se od prvoga razreda srednje škole obrazovali prema predmetnome kurikulumu i svi ostali učenici srednjih četverogodišnjih škola koji su se obrazovali prema predmetnome kurikulumu trećega razreda srednje škole, odnosno od školske godine 2020./2021.¹

Ispit državne mature iz Hrvatskoga jezika na višoj razini u školskoj godini 2021./2022. usklađen je s Kurikulumom nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za gimnazije (u daljnjem tekstu Kurikulum) za treći i za četvrti razred, a u dijelu koji se odnosi na prvi i drugi razred ispit je usklađen s odgojno-obrazovnim ishodima i nastavnim sadržajima koji se podudaraju s nastavnim sadržajima Nastavnoga plana i programa za gimnazije (u daljnjem tekstu Nastavni program²).

Ispit državne mature iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini u školskoj godini 2021./2022. usklađen je s Kurikulumom nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za gimnazije za treći i za četvrti razred s manjim opsegom nastavnih sadržaja, a u dijelu koji se odnosi na prvi i drugi razred ispit je usklađen s odgojno-obrazovnim ishodima i nastavnim sadržajima koji se podudaraju s nastavnim sadržajima Nastavnoga plana i programa s najmanjom satnicom za četverogodišnje srednje škole.

U izradi ispita u obzir je uzeta činjenica da između Kurikuluma i Nastavnoga programa, kao dokumenata na kojima se temelji ispit, postoje nepodudarnosti u slijedu odgojno-obrazovnih ishoda i nastavnih sadržaja s obzirom na pojedine razrede. S obzirom na to u ispitima državne mature iz Hrvatskoga jezika na objema razinama za školsku godinu 2021./2022. izostavljeni su neki odgojno-obrazovni ishodi i nastavni sadržaji.

U skladu s ciljevima Kurikuluma ciljevi su ispita iz Hrvatskoga jezika na državnoj maturi utvrditi razinu postignuća pristupnika³ u sljedećim odrednicama:

- ovladati jezičnim djelatnostima čitanja i pisanja
- ovladati jezičnim znanjem i znanjem o hrvatskome jeziku kao sustavu

¹ Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (NN/10/2019-215)

² http://dokumenti.ncvvo.hr/Nastavni_plan/gimnazije/obvezni/hrvatski.pdf

³ Termin „pristupnik” u ispitnome katalogu podrazumijeva rodnu razliku te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

- jezična djelatnost čitanja na primjerima književnih i neknjiževnih tekstova; neprekidnih, isprekidanih, mješovitih i višestrukih tekstova, nastalih u osobne i javne svrhe
- jezična djelatnost pisanja tekstova različitih vrsta i funkcionalnih stilova
- opseg i razvijenost aktivnoga rječnika
- komunikacijska kompetencija pri čitanju i pisanju tekstova različitih sadržaja, strukture, namjene i stilova
- razumijevanje i tumačenje tekstova hrvatske i svjetske književnosti uz primjenu znanja o književnosti i kritičkoga mišljenja
- poznavanje različitih djelatnih jezičnih idioma hrvatskoga jezika i jezično-književne kulturnopovijesne baštine.

Ispitni katalog za obje razine ispita sastoji se od sljedećih poglavlja:

1. Struktura ispita prema ispitnim cjelinama
2. Obrazovni ishodi i ispitni sadržaji
3. Opis bodovanja
4. Tehnički opis ispita
5. Primjeri zadataka
6. Priprema za ispit.

U prvome poglavlju prikazana je struktura ispita prema dvjema ispitnim cjelinama te su iznesene osnovne informacije o ispitu. Drugo poglavlje obuhvaća sve odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma i s njima usklađene ishode ispitivanja te popise ispitnih djela i pojmova prema ispitnim cjelinama, kao i prema područjima u drugoj ispitnoj cjelini. U trećemu poglavlju objašnjen je način bodovanja. Četvrto poglavlje obuhvaća popis svih dijelova ispitnoga materijala, kao i upute za postupak rješavanja ispita. U petome poglavlju nalaze se primjeri esejskih zadataka i zadataka višestrukoga izbora za svako područje, s uputama, ishodima i točnim odgovorima. U šestome poglavlju popisani su izvori kojima se pristupnici mogu koristiti u pripremi za ispit.

1. VIŠA RAZINA ISPITA

1.1. STRUKTURA ISPITA PREMA ISPITNIM CJELINAMA

Ispitom državne mature iz Hrvatskoga jezika na višoj razini ispituju se obrazovni ishodi i pripadajući ispitni sadržaji koji se odnose na razumijevanje književnoga i neknjiževnoga teksta, na teoriju književnosti i povijest književnosti, na ustroj hrvatskoga jezika i na upotrebu hrvatskoga standardnog jezika.

Ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji se od dviju ispitnih cjelina. Prva je ispitna cjelina *Školski esej* i čini je jedan zadatak otvorenoga tipa. Druga je ispitna cjelina *Književnost, neknjiževni tekst i jezik* i čini je 80 zadataka zatvorenoga tipa.

U Tablici 1. prikazana je struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na višoj razini prema ispitnim cjelinama.

Tablica 1. Struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na višoj razini

ISPITNA CJELINA	NAZIV	UDIO U OCJENI	TRAJANJE
Prva ispitna cjelina	<i>Školski esej</i>	1/3	160 minuta
Druga ispitna cjelina	<i>Književnost, neknjiževni tekst i jezik</i>	2/3	100 minuta

1.1.1. Školski esej

U prvoj ispitnoj cjelini ispituje se pisanje školskoga eseja s temom iz književnosti.

U školskome eseju pristupnik pokazuje razumijevanje zadanoga polaznog teksta, iznosi svoja književnopovijesna i književnoteorijska znanja i spoznaje o književnim djelima i književnopovijesnome kontekstu, pokazuje cjelovito razumijevanje književnih djela s popisa ispitnih književnih djela za školski esej te iznosi osobna tumačenja i prosudbe koje imaju uporište u znanjima i spoznajama povezanima s temom i sadržajima zadatka za školski esej.

Zadatak za školski esej sastoji se od upute, polaznoga teksta ili polaznih tekstova i smjernica prema kojima pristupnik treba oblikovati svoj školski esej. U svakome će školskom eseju, bez obzira na vrstu, kao polazni tekst biti zadan barem jedan ulomak iz djela s popisa ispitnih književnih djela za školski esej.

Školskim esejom na višoj razini ispita može se ostvariti ukupno **40 bodova**.

Napisani školski esej treba imati najmanje **400 riječi**.

Moguće su dvije vrste školskoga eseja:

- interpretacijski esej
- interpretacijski usporedni esej.

1. U interpretacijskome eseju pristupnik iznosi svoje spoznaje o književnosti i pokazuje razumijevanje književnih djela u cjelini temeljeći izneseno na analizi polaznoga teksta i na poznavanju sastavnica književnoga djela u cjelini.
2. U usporednome interpretacijskom školskome eseju pristupnik pokazuje razumijevanje dvaju ili više književnih tekstova iznoseći sličnosti i razlike s obzirom na temu ili strukturu teksta. Drugi polazni tekst može biti književni ili neknjiževni tekst koji se ne nalazi na popisu djelâ za školski esej, ali je povezan sa zadanim ispitnim djelom s obzirom na sadržaj, strukturu, ideju i/ili književni kontekst. U tome slučaju pristupnik odgovara na esejski zadatak tako da taj polazni tekst, koji ne pripada djelima s popisa književnih ispitnih djela za školski esej, prema smjernicama povezuje s polaznim tekstom koji pripada djelu s toga popisa.

Ishodi koji se ispituju školskim esejom i popis ispitnih književnih djela za školski esej na višoj razini ispita nalaze se na 11. stranici u poglavlju *Obrazovni ishodi*, a sastavnice ljestvice za ocjenjivanje školskoga eseja na 19. stranici u poglavlju *Opis bodovanja*. Primjeri zadataka za obje vrste školskoga eseja nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

1.1.2. Književnost, neknjiževni tekst i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini, *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*, ispituju se razumijevanje književnoga i neknjiževnoga teksta, znanje iz teorije književnosti i povijesti književnosti te razumijevanje ustroja hrvatskoga jezika.

Druga ispitna cjelina sastoji se od 80 zadataka višestrukoga izbora i nosi 80 bodova.

U Tablici 2. prikazana je struktura ispitne cjeline *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*.

Tablica 2. *Struktura druge ispitne cjeline*

PODRUČJE U CJELINI	BROJ I VRSTA ZADATAKA	BROJ BODOVA
Čitanje književnoga teksta	21 zadatak višestrukoga izbora (sedam polaznih tekstova)	21
Čitanje neknjiževnoga teksta	9 zadataka višestrukoga izbora (tri polazna teksta)	9
Teorija književnosti i povijest književnosti	25 zadataka višestrukoga izbora	25
Ustroj hrvatskoga jezika	25 zadataka višestrukoga izbora	25
UKUPNO	80 ZADATAKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	80

U drugoj ispitnoj cjelini književnost se ispituje na dva načina:

- Čitanje književnoga teksta uz zadatke višestrukoga izbora vezane za sedam polaznih tekstova (21 zadatak)
- Zadatci višestrukoga izbora kojima se ispituju teorija književnosti i povijest književnosti (25 zadataka).

Poznavanje teorije književnosti i povijesti književnosti podrazumijeva se i u zadacima s polaznim književnim tekstom.

Čitanje neknjiževnoga teksta ispituje se u devet zadataka višestrukoga izbora uz tri polazna teksta.

Ustroj hrvatskoga jezika (pravopis, gramatika i leksikologija) ispituje se u 25 zadataka višestrukoga izbora.

Primjeri zadataka za svako područje nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

1.2. OBRAZOVNI ISHODI I ISPITNI SADRŽAJI

Ispitivanjem su obuhvaćeni oni obrazovni ishodi i nastavni sadržaji koji se podudaraju u Nastavnome planu i u Kurikulumu za prvi i drugi razred te ishodi iz Kurikluma za treći i četvrti razred.

Ispitom su obuhvaćeni obrazovni ishodi svih triju područja u Kurikulumu: *Jezik i komunikacija, Književnost i stvaralaštvo* te *Kultura i mediji*.

Dvije su skupine obrazovnih ishoda / nastavnih sadržaja iz Kurikuluma koji se **ne ispituju** ispitom više razine u školskoj godini 2021./2022.:

- prvu skupinu čine obrazovni ishodi koji se odnose na slušanje i govorenje u svim četirima razredima
- drugu skupinu čine obrazovni ishodi i nastavni sadržaji Kurikuluma za prvi i drugi razred koji se dijelom ili u potpunosti ne podudaraju s obrazovnim ishodima i nastavnim sadržajima Nastavnoga programa za prvi i drugi razred (SŠ HJ A.1.5., SŠ HJ A.1.6., SŠ HJ A.2.5., SŠ HJ A.2.6.).

Obrazovni ishodi i pripadajući ispitni sadržaji prikazani su prema ispitnim cjelinama. Svako područje u ispitnoj cjelini obuhvaća odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma te razrade ishoda u kojima se precizno opisuje što pristupnik može učiniti.

1.2.1. Školski esej

Tablica 3. prikazuje obrazovne ishode koji se ispituju u školskome eseju. Prikaz obuhvaća odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma te razradu ishoda odnosno sve ono što se na temelju tih ishoda očekuje od pristupnika.

Tablica 3. Obrazovni ishodi za školski esej na višoj razini ispita

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ B.1.2. Učenik razlikuje i opisuje književni tekst prema temi i žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.2.2. Učenik uspoređuje književne tekstove prema temi ili žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.3.2. Učenik uspoređuje književne tekstove iste teme ili žanra na sadržajnoj i izraznoj razini i tumači reprezentativnost književne vrste u različitim književnopovijesnim razdobljima.</p> <p>SŠ HJ B.4.2. Učenik analizira različite interpretacije književnih tekstova s obzirom na pristup usmjeren čitatelju, književnom tekstu ili piscu.</p> <p>SŠ HJ B.1.3. Učenik prepoznaje i opisuje književni tekst u književnopovijesnom, društvenom i kulturnom kontekstu. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>SŠ HJ B.2.3. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>HR SŠ A.1.5. Učenik analizira morfosintaktička obilježja riječi u rečenici i primjenjuje znanja pri oblikovanju teksta (u dijelu koji se odnosi na oblikovanje teksta).</p> <p>HR SŠ A.2.5. Učenik analizira rečenice u tekstu i primjenjuje sintaktička znanja pri njegovu oblikovanju (u dijelu koji se odnosi na oblikovanje teksta).</p> <p>HR SŠ A.1.6. Učenik analizira značenjske odnose među riječima pomoću rječnika (u dijelu koji se odnosi na razlikovanje značenja u kontekstu).</p> <p>HR SŠ A.2.6. Učenik razlikuje leksičke slojeve općeuporabnoga leksika hrvatskoga standardnog jezika (u dijelu koji se odnosi na primjenu u kontekstu).</p> <p>SŠ HJ A.3.5. Učenik analizira morfološka obilježja riječi i primjenjuje znanja pri oblikovanju teksta (u dijelu koji se odnosi na stvaranje teksta).</p> <p>SŠ HJ A.3.6. Učenik objašnjava tvorbu riječi prema različitim tvorbenim načinima (u dijelu koji se odnosi na oblikovanje teksta).</p> <p>SŠ HJ A.3.4. Učenik piše upućivačke i raspravljache tekstove u kojima ostvaruje obilježja funkcionalnih stilova u skladu sa svrhom teksta i željenim učinkom na primatelja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uspoređivati, povezivati, zaključivati, obrazlagati i procjenjivati, parafrazirati i citirati radi argumentacije • izdvojiti tematske, strukturne i stilske posebnosti polaznoga teksta (ili tekstova) i povezati ih s djelom u cjelini • objasniti temu, ideju, strukturu i stilska obilježja književnoga djela ili književnih djela (u književnopovijesnome razdoblju u kojemu je nastalo) • oblikovati tekst koji ima uvod, razradu i zaključak na način da su jasno i suvislo povezani • organizirati središnji dio teksta u manje logičke cjeline • upotrebljavati rječnik primjerena raspona • točno upotrebljavati književnoteorijske pojmove • primjenjivati norme hrvatskoga standardnog jezika • pisati čitko i uredno.

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
SŠ HJ A.4.4. Učenik piše raspravljачke tekstove u kojima ostvaruje obilježja funkcionalnih stilova u skladu sa svrhom teksta i željenim učinkom na primatelja.	

Obrazovni ishodi za školski esej (prikazani u Tablici 3.) ispituju se na temelju odabranih književnih djela s popisa obveznih književnih tekstova iz Kurikuluma.

Ispitna književna djela za školski esej u školskoj godini 2021./2022. za višu razinu ispita jesu:

1. Baudelaire, Charles, izbor iz pjesništva
2. Camus, Albert, *Stranac*
3. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, *Zločin i kazna*
4. Goethe, Johann Wolfgang, *Patnje mladog Werthera*
5. Hrvatsko pjesništvo (Antun Branko Šimić, Tin Ujević)
6. Kafka, Franz, *Preobražaj*
7. Krleža, Miroslav, *Gospoda Glembajevi*
8. Marinković, Ranko, *Kiklop*
9. Shakespeare, William, *Hamlet*
10. Sofoklo, *Antigona*.

1.2.2. Književnost, neknjiževni tekst i jezik

Druga se ispitna cjelina sastoji od zadataka čitanja i razumijevanja književnoga teksta te zadataka kojima se ispituju teorija književnosti i povijest književnosti, zadataka čitanja i razumijevanja neknjiževnoga teksta i zadataka koji se odnose na ustroj hrvatskoga jezika.

Književnost

U sljedećoj tablici (Tablica 4.) nalaze se obrazovni ishodi kojima se ispituje književnost uz polazni tekst. Obrazovni ishodi propisani ovim Katalogom ispituju se na temelju književnih tekstova koji su u Kurikulumu popisani kao obvezni tekstovi za cjelovito čitanje, a koji se podudaraju s književnim tekstovima koji su propisani Nastavnim planom i programom (navedeni su nakon Tablice 4. u sadržajima ispitivanja). Od sedam polaznih književnih tekstova u ispitu, zadaje se pet tekstova s popisa obveznih tekstova za cjelovito čitanje, a zadatci uz njih mogu se odnositi i na **djelo u cjelini**.

Osim tekstova s popisa obveznih djela za cjelovito čitanje kao polazni tekst može biti zadan i ulomak iz djela s popisa izbornih klasičnih hrvatskih i svjetskih književnih tekstova za cjelovito čitanje ili čitanje ulomaka koji se također nalazi u Kurikulumu. Djela s toga popisa izbornih tekstova pristupnik ne treba poznavati u cjelini, odnosno ne treba

prethodno poznavati, a zadatci u ispitu državne mature postavljeni su tako da na njih može odgovoriti na temelju zadanoga polaznoga teksta, bez poznavanja djela iz kojega su preuzeti u cjelini. Od sedam polaznih književnih tekstova dva se zadaju s popisa izbornih klasičnih hrvatskih i svjetskih književnih tekstova za cjelovito čitanje ili čitanje ulomaka iz Kurikuluma.

U Tablici 4. nalaze se obrazovni ishodi kojima se ispituje područje književnosti. Tablica obuhvaća odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma i razradu ishoda, odnosno ono što se od pristupnika očekuje u ispitu.

Tablica 4. Obrazovni ishodi za ispitivanje čitanja književnoga teksta

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ B.1.2. Učenik razlikuje i opisuje književni tekst prema temi i žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.2.2. Učenik uspoređuje književne tekstove prema temi ili žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.3.2. Učenik uspoređuje književne tekstove iste teme ili žanra na sadržajnoj i izraznoj razini i tumači reprezentativnost književne vrste u različitim književnopovijesnim razdobljima.</p> <p>SŠ HJ B.4.2. Učenik analizira različite interpretacije književnih tekstova s obzirom na pristup usmjeren čitatelju, književnom tekstu ili piscu.</p> <p>SŠ HJ B.1.3. Učenik prepoznaje i opisuje književni tekst u književnopovijesnom, društvenom i kulturnom kontekstu.</p> <p>SŠ HJ B.2.3. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>SŠ HJ B.3.3. Učenik interpretira književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>SŠ HJ B.4.3. Učenik obrazlaže slijed književnih poetika i razdoblja i kritički prosuđuje utjecaj različitih konteksta na književni tekst.</p>	<p>Pronalaženje podataka i izdvajanje izravno izrečenih činjenica u tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> • izdvojiti izravno izrečene osnovne podatke u tekstu • izdvojiti izravno izrečenu temu, namjenu i ideju teksta • izdvojiti izravno izrečen uzrok i posljedicu • izdvojiti izravno izrečenu usporedbu <p>Zaključivanje i tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> • odrediti temu teksta koja je iskazana izravno ili neizravno • odrediti glavnu misao teksta koja je iskazana izravno ili neizravno (parafraza ili rečenica koja najbolje iznosi ideju teksta) • odrediti značenje pojedinosti ili motiva za smisao teksta u cjelini • odrediti značenje riječi i izraza u kontekstu književnoga teksta • odrediti preneseno značenje riječi ili izraza u književnome tekstu • protumačiti i parafrazirati eksplicitno ili implicitno značenje kraćega iskaza (prozne rečenice ili stiha) • zaključiti na kojemu je strukturnom obrascu tekst organiziran i kako taj obrazac utječe na smisao teksta • zaključiti kako se u tekstu iskazuju obilježja književnopovijesnoga razdoblja u kojemu je tekst nastao <p>Procjena i promišljanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • procijeniti kako struktura teksta utječe na njegovo značenje • zaključiti kako pojedine književne sastavnice (primjerice, književne vrste i karakterizacija likova, ton teksta, način pripovijedanja, elementi radnje, atmosfera) utječu na smisao teksta

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
	<p>Razumijevanje pojmova</p> <ul style="list-style-type: none"> • predočiti podatke o književnim djelima, književnopovijesnim razdobljima i književnicima • objasniti obilježja književnopovijesnih razdoblja i književnoteorijskih pojmova • zaključiti o obilježjima književnopovijesnoga razdoblja, književnoteorijskim pojmovima i sastavnicama književnoga teksta na temelju primjera • svrstati primjere iz književnih tekstova u književnopovijesno razdoblje ili prema književnoteorijskim pojmovima

Obrazovni ishodi u Tablici 4. ispituju se na temelju književnih tekstova s popisa obveznih književnih tekstova iz Kurikuluma i na temelju književnoteorijskih i književnopovijesnih pojmova iz istoga kurikuluma.

Sadržaji ispitivanja: književni tekstovi kao polazni tekstovi

I. Književni tekstovi s popisa obveznih književnih tekstova u Kurikulumu (zadaje se pet tekstova, može se ispitivati poznavanje djela u cjelini):

Hrvatska književnost

Držić, Marin, *Novela od Stanca*

Gundulić, Ivan, *Dubravka*

Krleža, Miroslav, *Gospoda Glembajevi*

Marinković, Ranko, *Kiklop*

Mažuranić, Ivan, *Smrt Smail-age Čengića*

Šimić, Antun Branko, izbor iz poezije

Ujević, Tin, izbor iz poezije.

Svjetska književnost

Baudelaire, Charles, izbor iz poezije

Calderón de la Barca, Pedro, *Život je san*

Camus, Albert, *Stranac*

Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, *Zločin i kazna*

Goethe, Johann Wolfgang, *Patnje mladog Werthera*

Kafka, Franz, *Preobražaj*

Petrarca, Francesco, izbor iz poezije

Shakespeare, William, *Hamlet*

Sofoklo, *Antigona*.

- II. Književni tekstovi s popisa izbornih klasičnih hrvatskih i svjetskih književnih tekstova za cjelovito čitanje ili čitanje ulomaka u Kurikulumu (zadaju se dva polazna teksta, ne ispituje se poznavanje djela u cjelini).

Sadržaji ispitivanja u području teorije književnosti i povijesti književnosti

LIRIKA, POETSKI I JEDNOSTAVNI OBLICI
usmena pjesma, usmena predaja, jednostavni oblici, mit, zagonetka, poslovice, vic, lirika, lirska poezija, lirske vrste, lirski oblici, ustroj lirske pjesme, motiv, pjesnička slika, ritam, rima, strofa, stih, tradicionalni hrvatski stihovi, vrste i oblici moderne poezije, struktura moderne lirske pjesme, pjesma u prozi
EPIKA I PROZA
ep, poema, spjev, epske vrste u stihu, proza, tema, pripovjedač, fabula, kompozicija, karakterizacija likova, tipologija likova, ideja, značenje, uokvirena kompozicija, pripovijest, roman, novela, pripovjedni postupci moderne proze (unutarnji monolog, slobodni neupravni govor), moderni roman, moderna pripovijetka, moderna novela
DRAMA
drama, kazalište, tragedija, ustroj dramskoga teksta, dramski sukob, dramska napetost, dramski lik, čin, prizor ili slika, komedija, dramski dijalog, dramski monolog, didaskalije, komedija, pastorala, moderna drama, vizija
KNJIŽEVNOPOVIJESNA RAZDOBLJA (I GLAVNI KNJIŽEVNICI, PREDSTAVNICI RAZDOBLJA)
klasična književnost, srednjovjekovna književnost, predrenesansa, humanizam, hrvatska renesansa, barok, klasicizam, predromantizam, romantizam, hrvatski narodni preporod, realizam, modernizam, ekspresionizam, suvremena književnost

Napomena:

Zadaci iz teorije književnosti i povijesti književnosti osim navedenih pojmova mogu se odnositi na djela s popisa obveznih književnih tekstova za cjelovito čitanje te na djela za čitanje ulomaka navedena u ishodu SŠ HJ B.3.2. (*Biblija*; Homer, *Ilijada* i *Odiseja*; srednjovjekovni nacionalni epovi; Vergilije, *Eneida*; Marko Marulić, *Judita*; Ivan Gundulić, *Osman*).

Neknjiževni tekst

Druga ispitna cjelina obuhvaća i zadatke uz tri polazna neknjiževna teksta (devet zadataka višestrukoga izbora).

U Tablici 5. nalaze se obrazovni ishodi za zadatke uz neknjiževne tekstove koji obuhvaćaju odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma, kao i razradu ishoda, odnosno ono što se od pristupnika u ispitnu očekuje.

Tablica 5. Obrazovni ishodi za ispitivanje čitanja neknjiževnoga teksta

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ A.3.3. Učenik u skladu s određenom svrhom čita upućivačke i raspravljačke tekstove različitih funkcionalnih stilova i oblika.</p> <p>SŠ HJ A.4.3. Učenik u skladu s određenom svrhom čita raspravljačke tekstove različitih funkcionalnih stilova i oblika.</p> <p>SŠ HJ C.3.1. Učenik prosuđuje utjecaj medijskih tekstova na primateljevo oblikovanje stavova i vrijednosti.</p> <p>SŠ HJ C.3.2. Učenik analizira tekstove iz europske kulturne baštine i uočava njihovu povezanost s hrvatskim kulturnim identitetom.</p> <p>SŠ HJ C.4.1. Učenik kritički procjenjuje utjecaj medijskih tekstova na primateljev doživljaj stvarnosti i oblikovanje njegova identiteta.</p> <p>SŠ HJ C.4.2. Na temelju različitih tekstova učenik prosuđuje povezanost vlastitoga i hrvatskoga kulturnoga identiteta s određenim kulturnim krugom.</p>	<p>Pronalaženje podataka i izdvajanje izravno izrečenih činjenica</p> <ul style="list-style-type: none">• izdvojiti izravno izrečene informacije i podatke u tekstu (na razini riječi, izraza, brojčanih podataka ili rečenice)• utvrditi izravno izrečen uzrok i posljedicu• izdvojiti izravno izrečenu usporedbu <p>Zaključivanje i tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none">• odrediti namjenu tekstova svih vrsta neknjiževnih tekstova• utvrditi izravno ili neizravno iskazanu temu teksta• sažeti izravno ili neizravno iskazanu temu i ideju teksta• utvrditi izravno ili neizravno iskazanu osnovnu ideju teksta u skladu s namjenom teksta• parafrazirati manji dio teksta• odrediti značenje pojedinih riječi i izraza koji su karakteristični za funkcionalni stil i imaju ulogu u namjeni teksta• odrediti upućivačke odnose u tekstu (primjerice na koga ili na što se odnose zamjenice) na temelju gramatičkih i logičkih poveznica u tekstu• zaključiti o svrsi nekoga podatka u tablici ili grafičkome prikazu <p>Procjena i promišljanje</p> <ul style="list-style-type: none">• procijeniti kako stilski postupci kojima se autor koristi pridonose ostvarivanju namjene teksta• procijeniti kako struktura teksta pridonosi namjeni teksta• procijeniti točnost i vjerodostojnost teksta na temelju obilježja teksta (odabira jezika, povezanosti teme i strukture, izvora, grafičkih elemenata)

Sadržaji ispitivanja: popis neknjiževnih tekstnih vrsta

TEKSTNE VRSTE
esej, komentar, kolumna, (književna) kritika, polemika, molba, program, rasprava, recenzija, reklama, reportaža, uputa, raspravljajući tekstovi, tiskani obavijesni tekstovi, znanstveno–popularni tekstovi, znanstveni tekstovi, stručni tekstovi

Hrvatski jezik

Ustroj hrvatskoga jezika ispituje se u okviru dvadeset i pet zadataka višestrukoga izbora. U Tablici 6. popisani su obrazovni ishodi za ispitivanje ustroja hrvatskoga jezika koji obuhvaćaju odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma kao i razradu ishoda, odnosno ono što se od pristupnika u ispitu očekuje.

Tablica 6. Obrazovni ishodi za ispitivanje ustroja hrvatskoga jezika

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>HR SŠ A.1.4. – HR SŠ A.4.4. (samo u dijelu koji se odnosi na pravopis)</p> <p>HR SŠ A.3.5. Učenik analizira morfološka obilježja riječi i primjenjuje znanja pri oblikovanju teksta.</p> <p>HR SŠ A.4.5. Učenik analizira glasovni sustav hrvatskoga standardnog jezika.</p> <p>HR SŠ A.3.6. Učenik objašnjava tvorbu riječi prema različitim tvorbenim načinima.</p> <p>HR SŠ A.4.6. Učenik razlikuje lekseme ograničene uporabe u leksiku hrvatskoga standardnoga jezika i pravilno ih primjenjuje.</p> <p>HR SŠ A.1.7. Učenik objašnjava razliku između hrvatskoga jezika kao sustava govora i hrvatskoga standardnog jezika.</p> <p>HR SŠ A.2.7. Učenik uspoređuje organske govore hrvatskoga jezika s hrvatskim standardnim jezikom na uporabnoj razini.</p> <p>HR SŠ A.3.7. Učenik opisuje osnovna obilježja funkcionalnih stilova u tekstu.</p> <p>HR SŠ A.4.7. Učenik opisuje povijesni razvoj hrvatskoga standardnoga jezika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti pravilo jezičnoga ustroja na primjeru • svrstati jezični primjer prema pravilima jezičnoga ustroja • zaključiti o pravilu jezičnoga ustroja na temelju primjera • izdvojiti pogrešku u jezičnome primjeru na temelju poznavanja pravila jezičnoga ustroja • točno upotrijebiti riječ ili izraz u kontekstu.

Obrazovni ishodi propisani ovim Katalogom ispituju se na temelju jezičnih sadržaja čiji popis slijedi u nastavku.

Sadržaji ispitivanja: popis jezičnih pojmova

PRAVOPIS
pisanje vlastitih imena, određenih i neodređenih pridjeva, brojeva, složenih glagolskih oblika, pravopisnih znakova na razini rečenice, glasova u dodiru (riječi s glasovnim promjenama)
GLASOVNI I NAGLASNI SUSTAV
glasovni i naglasni sustav hrvatskoga standardnog jezika, artikulacijska i akustička obilježja glasova, fonološki i morfološki uvjetovane glasovne promjene u kontekstu riječi, govorni i pisani oblik jezika (pisanje glasova i suglasničkih skupina), izgovorne cjeline
MORFOLOGIJA
morfemska analiza, promjenjive i nepromjenjive vrste riječi, oblici riječi (oblici imenica, glagola, pridjeva, zamjenica i brojeva), gramatičke kategorije riječi i vrste riječi
TVORBA RIJEČI
tvorbena analiza, tvorbeni načini: izvođenje (prefiksalna, sufiksalna i prefiksarno-sufiksalna tvorba), slaganje, složeno-sufiksalna, srastanje, preobrazba, tvorba polysloženica i pokrata
LEKSIKOLOGIJA
vrste vlastitih imena, frazemi, proces i vrste leksičkoga posuđivanja, vrste rječnika preporučeni rječnici: rječnik žargona, rječnik stranih riječi, razlikovni rječnik, usporedni rječnik, enciklopedijski rječnik, frazeološki rječnik, rječnik vlastitih imena i prezimena
POVIJEST JEZIKA
povijesni razvoj hrvatskoga standardnog jezika
FUNKCIONALNI STILOVI
funkcionalni stilovi hrvatskoga standardnoga jezika

1.3. OPIS BODOVANJA

Pristupnik na ispitu može ostvariti ukupno **120 bodova**.

1.3.1. Školski esej

U školskome eseju pristupnik može ostvariti najviše **40 bodova**. Školski esej vrednuje se prema ljestvici za bodovanje školskoga eseja, koja ima tri sastavnice:

- A. poznavanje i razumijevanje teksta
- B. povezanost teksta
- C. upotreba hrvatskoga standardnog jezika.

U Tablici 7. prikazana je ljestvica za bodovanje školskoga eseja, koja prikazuje što se podrazumijeva pod pojedinom sastavnicom i koji je broj bodova predviđen u svakoj sastavnici.

Tablica 7. Ljestvica za bodovanje školskoga eseja

OZNAKA	SASTAVNICA		OPIS SASTAVNICE	BROJ BODOVA	UDIO SASTAVNICE
A	Poznavanje i razumijevanje književnoga teksta	A1	prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova	2	50 %
		A2	navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini	4	
		A3	razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati ga s djelom u cjelini	6	
		A4	potkrijepiti tvrdnje	4	
		A5	iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo, kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta	4	
B	Povezanost teksta	B1	sadržajno oblikovanje	1	15 %
		B2	smislenost i logičnost	4	
		B3	prikladan stil	1	
C	Upotreba standardnoga hrvatskog jezika	C1	sintaktička točnost	4	35 %
		C2	pravopisna točnost	6	
		C3	morfološka točnost	2	
		C4	leksička točnost	2	
UKUPNO				40	100 %

U školskome eseju na višoj razni ispita potrebno je napisati najmanje **400 riječi**, no tolerira se odstupanje do 10 % od zadanoga broja riječi.

Školski esej neće se vrednovati:

- ako nema dovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje do 10 % od zadanoga broja riječi)
- ako se pristupnik nepristojno izražava
- ako pristupnik nije napisao tekst u obliku školskoga eseja
- ako pristupnik crta ili ilustrira na listu za školski esej
- ako pristupnik nije odgovorio na zadatak za školski esej
- ako je rukopis potpuno nečitak
- ako je esej napisan velikim tiskanim slovima
- ako se pristupnik potpisao punim imenom i prezimenom.

1.3.2. *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*

U drugoj ispitnoj cjelini pristupnik može ostvariti najviše **80 bodova**. Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

1.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA

1.4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Hrvatskoga jezika na višoj rzaini traje ukupno **260 minuta**. Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) provodi se vremenski odvojeno od druge ispitne cjeline i traje **160 minuta**. Druga ispitna cjelina (*Književnost, neknjiževni tekst i jezik*) traje **100 minuta**.

Vremenik provedbe obaju dijelova ispita objavljuje se na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Izgled ispitnoga materijala i način rješavanja ispita

Školski esej

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj se nalaze:

- ispitna knjižica za školski esej
- list za koncept
- dva lista za ocjenjivače (1 i 2).

List s esejskim zadatkom **ne nalazi se** u sigurnosnoj vrećici, već ga pristupnici dobivaju od dežurnoga nastavnika u ispitnoj prostoriji.

Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za pisanje školskoga eseja koje se nalaze u ispitnoj knjižici te napisati školski esej prema zadanim smjernicama koje se nalaze na listu s esejskim zadatkom.

Pristupnik se tijekom pisanja može koristiti listom za koncept, ali potom mora svoj školski esej čitko napisati na list za čistopis u ispitnoj knjižici. Sadržaj lista za koncept ne boduje se.

Književnost, neknjiževni tekst i jezik

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj se nalaze ispitna knjižica *Književnost, neknjiževni tekst i jezik* i list za odgovore. Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za rješavanje zadataka. Odgovore mora označiti znakom X na listu za odgovore.

Primjeri zadataka višestrukoga izbora nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

1.4.3. Pribor

Obvezan pribor za pisanje obaju dijelova ispita iz Hrvatskoga jezika jest kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom.

1.5. PRIMJERI ZADATAKA

U ovome poglavlju donose se primjeri zadataka.

U primjerima zadataka za školski esej prikazani su uputa za pisanje školskoga eseja i esejski zadatak.

U primjerima zadataka višestrukoga izbora prikazani su uputa, obrazovni ishod koji se tim zadatkom ispituje, primjer zadataka i točan odgovor.

1.5.1. Primjeri zadataka za školski esej

Esejski zadatak sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka, propisan je broj riječi i drugo) i zadatka za školski esej, koji se sastoji od polaznoga teksta ili tekstova te smjernica za pisanje školskoga eseja.

U ovome poglavlju prikazani su primjeri za interpretacijski školski esej te za usporedni interpretacijski školski esej.

Interpretacijski školski esej

U interpretacijskome školskom eseju polazni je tekst ulomak iz djela s popisa ispitnih književnih djela koji se nalazi na 11. stranici Kataloga. Predočeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, napomene o kontekstu koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje interpretacijskoga školskog eseja

Pozorno pročitajte upute i zadani tekst, nakon kojega slijede smjernice za pisanje školskoga eseja.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom**, **razradom** i **zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno** i **gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Primjer:Sofoklo, *Antigona*

Tiresija

Pa znat ćeš kad umijeća moga čuješ znak.
 Kad na mjesto se staro, ptičje motrilo,
 Gdje svaka dolijeće mi ptica, spustim ja,
 Glas ptičji nepoznat mi čujem, ljutome
 U bijesu, divljoj graji one kreštahu.
 Razabrah, jedna drugu čupa pandžama
 I kolje; lepet krila jasno čuo se.
 I odmah prepadoh se, kušah žrtvovat
 Na žrtveniku plamnom, ali iz žrtve
 Ne suknu plamen, nego se po pepelu
 Mast iz bedara cijedi, topi; puši se
 I prska a žuč uvis šiknu te se sva
 Tu rasprsne; iz pretiline ovite,
 Što rastopi se, kliznu kosti bedrene.
 To od dječaka ovoga sve doznah ja
 Za gatanje da nema znaka od žrtve:
 Jer meni on je vodič a ja drugima.
 A to zbog tvoje volje boluje nam grad.

Ta svi su žrtvenici i sva ognjišta
 Sad ptičje a i pseće hrane, paloga
 Jadnika, sina Edipova, prepuni.
 Pa onda bozi už žrtvu već molitve
 Ne primaju nit plamena sa bedara.
 Nit krešti ptica dobrokobno okusiv
 Te masne krvi poginula čovjeka.
 To, dakle, sinko, uzmi sebi na pamet!
 Ta griješiti je prirodno ljudima;
 Al' sagriješi li tko, on više čovjek lud
 Nit nesretan bit neće ako, u zlo on
 Zagreznuv, liječi se i nije uporan.
 Samovolja je grijeh zbog nerazbora.
 Al' pusti mrtvog, poginula nè muči!
 Junaštvo li je ubit mrtva drugi put?
 Dobro ti misleć, zborim; zbori l' dobro tko,
 Tog savjet slušat najveća je slast.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Predstavite poetiku djela *Antigona*.
- Portretirajte Kreonta na temelju djela u cjelini.
- Interpretirajte polazni tekst na sadržajnoj i stilskoj razini. Odredite ulogu polaznoga teksta u kontekstu djela u cjelini.
- Protumačite na temelju čitateljskoga iskustva odnos pojedinca prema vlasti.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

Usporedni interpretacijski školski esej

U zadatku za usporedni interpretacijski školski esej ponuđena su najmanje dva teksta koja povezuje neko obilježje, primjerice, tema, ideja, glavni motiv, književna vrsta, stilsko razdoblje ili nešto drugo što određuje tekst. Od pristupnika se očekuje da usporedi zadane tekstove.

Predočeni su naslov i autor polaznoga teksta te, ako je potrebno, napomene o kontekstu koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje usporednoga interpretacijskog školskog eseja

Pozorno pročitajte upute i polazne tekstove, nakon čega slijede smjernice za pisanje školskoga eseja.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom**, **razradom** i **zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno** i **gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Primjer:

Prvi polazni tekst

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

Osuda je bila ipak blaža, nego što se moglo očekivati, kad se uzme u obzir izvršen zločin, a možda je bila blaža baš zato jer zločinac ne samo da nije nastojao opravdati sebe, nego je nekako i sam iskazivao želju da sam sebe okrivi još više. Sve neobične i osobite okolnosti u toj stvari bijahu uzete u obzir. O bolesnom i bijednom stanju zločinca, prije nego što je izvršio zločin, nije bilo ni najmanje sumnje. Što se nije okoristio grabežom, pripisalo se donekle probuđenom kajanju, donekle pak nepotpunom zdravlju umnih sposobnosti za vrijeme izvršivanja zločina. Nenadano ubojstvo Lizavete poslužilo je dapače primjerom koji potvrđuje taj sud: čovjek izvršuje dva ubojstva, a onamo zaboravlja da su otvorena vrata! Naposljetku prijava njegova, da je on krivac, u onaj čas, kad se stvar neobično zamrsila time što je fanatik Nikolaj klonuo duhom i lažno objedio sebe, a pravi zločinac ne samo da se nije mogao jasno obličiti, nego se na njega nije skoro ni sumnjalo. (Porfirij je Petrovič potpuno održao riječ) – sve je to konačno pripomoglo da je okrivljeniku ublažena sudbina.

(...)

Ukratko, završilo se tim da je zločinac osuđen na robiju drugog reda, svega na osam godina, uzevši u obzir da se prijavio sam, i neke druge olakotne okolnosti.

Drugi polazni tekst

Albert Camus, *Stranac*

Suci se vratiše. Na brzinu pročitaše porotnicima niz pitanja. Začuh: „kriv za umorstvo”... „s predumišljajem”... „olakotne okolnosti”. Porotnici iziđoše, a mene odvedoše u onu prostorijicu gdje sam već jednom čekao.

(...)

Čekali smo vrlo dugo, mislim gotovo tri četvrti sata. Napokon zazvoni zvonce. Odlazeći, branitelj mi reče: – Predsjednik porote pročitat će najprije odgovore. Vas će uvesti tek kad se bude izricala osuda. – Lupali su vratima. Ljudi su trčkarali po hodnicima o kojima nisam znao jesu li blizu ili daleko. Zatim začuh kako netko prigušenim glasom čita nešto u sudnici. Kad zvonce ponovo zazvoni i kad se vrata pregrade otvoriše, dočeka me tišina u sudnici, tišina i onaj čudni osjećaj koji me obuze kad primijetih da je mladi novinar odvratio pogled od mene. Nisam pogledao na onu stranu gdje je bila Marie. Nisam imao kad jer mi predsjednik sudskog vijeća nekako čudno saopći da će mi glava biti odrubljena na javnom mjestu u ime francuskoga naroda. Učini mi se da prepoznajem osjećaj što bijaše ispisan na svim licima. Vjerujem da je to bila obzirnost. Žandari su bili vrlo blagi prema meni. Branitelj mi stavi ruku na zapešće. Nisam više ni na što mislio. Međutim, predsjednik me upita nemam li što dodati. Porazmislih i rekoh: – Nemam. – Zatim me odvedoše.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Usporedite poetiku djela *Zločin i kazna* i djela *Stranac*.
- Portretirajte Raskolnikova i Mersaulta na temelju djela u cjelini.
- Usporedite polazne tekstove na sadržajnoj i stilskoj razini.
- Objasnite odnos osobne i društvene odgovornosti i povežite ga s polaznim tekstovima.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

1.5.2. Primjeri zadataka višestrukoga izbora

U ovome poglavlju donose se primjeri zadataka višestrukoga izbora koji se nalaze u drugoj ispitnoj cjelini *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*.

Za svako područje u toj ispitnoj cjelini prikazuje se po jedan primjer zadatka. Svaki zadatak uključuje tekst zadatka, točan odgovor, obrazovni ishod i način bodovanja.

Uputa za rješavanje zadataka višestrukoga izbora

U zadacima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Primjer zadatka uz polazni književni tekst

Antun Branko Šimić, *Mladić*

Ja poznam bol mladića
koji pobjednički pjev iz svoga izmučenog srca
u jutro pjeva
sa željom da sva srca s njegovim zatrepte
i da se osluškujući glave prignu
u ćutanje i slatki zaborav
Al pjev mladića nečuven od ljudi
padne natrag
u njegovu ćutljivu samoću
Ja poznam očaj blijed i bolesno zelenkast
s pogledom u prazna lica ljudi u sivomu zraku
i sa strahom ispred crnog bezdana u duši
Ja poznam ponos mrk i tvrd
sa smjelim uspravljenim korakom što gazi
i s uhom koje iznutra
glas svoga boga sluša

U kojemu se od sljedećih stihova iskazuje da je pjev mladićev unutarnji imperativ?

- A. sa željom da sva srca s njegovim zatrepte
- B. i da se osluškujući glave prignu
- C. i sa strahom ispred crnog bezdana u duši
- D. glas svoga boga sluša

TOČAN ODGOVOR: D

OBRAZOVNI ISHOD: odrediti preneseno značenje riječi ili izraza u književnome tekstu

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Primjer zadatka uz polazni neknjiževni tekst

Darivanje krvi

• TKO MOŽE DAROVATI KRV?

Svaki zdrav čovjek u dobi od 18 do 65 godina.

• KAKO ČOVJEK DARUJE KRV?

Darivanje počinje pregledom hemoglobina (željeza) u krvi koje vrši tehničar laganim ubodom sterilnom lancetom u jagodicu prsta davatelja, a zatim slijedi liječnički pregled koji potvrđuje sposobnost čovjeka da daruje krv. U ugodnome ležećem položaju darivatelju se uzima krv iz kubitalne vene kroz sterilni sistem u sterilnu plastičnu vrećicu za uzimanje krvi.

• KOLIKO KRVI ČOVJEK DARUJE?

Količina darovane krvi iznosi 450 ml (manje od 13 % ukupnoga volumena krvi odrasloga čovjeka). Gubitak te količine neškodljiv je za zdravlje zdravoga čovjeka.

• KOLIKO ČESTO ČOVJEK MOŽE DAROVATI KRV?

Žene mogu darovati punu krv 3 puta godišnje (svaka 4 mjeseca).
Muškarci mogu darovati punu krv 4 puta godišnje (svaka 3 mjeseca).

• KOJI SE TESTOVI RADE NAKON DARIVANJA KRVI?

Svaka darovana doza u laboratoriju prolazi:
– potvrđivanje krvne grupe
– testiranje na biljege krvlju prenosivih zaraznih bolesti (hepatitis B, hepatitis C, AIDS i sifilis).
Samo potvrđeno nereaktivne doze mogu se upotrijebiti za transfuzijsko liječenje bolesnika.

Više o darivanju krvi može se pročitati na stranicama Hrvatskoga zavoda za transfuzijsku medicinu.

Koja je namjena teksta?

- A. apelirati na savjest građana o važnosti darivanja krvi
- B. upozoriti javnost na mogući prijenos zaraznih bolesti
- C. naglasiti razlike u krvnoj slici žena i muškaraca
- D. informirati potencijalne darivatelje krvi

TOČAN ODGOVOR: D

OBRAZOVNI ISHOD: odrediti namjenu teksta svih vrsta neknjiževnih tekstova

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Primjer zadatka za ispitivanje teorije književnosti i povijesti književnosti

Koji dramski junak izgovara sljedeće rečenice?

Daj da vidim (Uzima lubanju.) – Jao, jadni Yorick! – Poznao sam ga, Horacije.

- A. Edip
- B. Hamlet
- C. Harpagon
- D. Prometej

TOČAN ODGOVOR: B

OBRAZOVNI ISHOD: svrstati primjere iz književnih tekstova u književnopovijesno razdoblje, prema književnoteorijskim pojmovima ili sadržajnim odrednicama

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Primjer zadatka za ispitivanje hrvatskoga jezika

Koja je od podcrtanih riječi u rečenici pravopisno točna?

Njegov povjesni roman odlično je ocjenjen u svim kritikama zbog raznolikih pripovjednih postupaka već u prvome djelu romana.

- A. povjesni
- B. ocjenjen
- C. pripovjednih
- D. djelu

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: izdvojiti pogrešku u jezičnome primjeru na temelju poznavanja pravila jezičnoga ustroja

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

2. OSNOVNA RAZINA ISPITA

2.1. STRUKTURA ISPITA PREMA ISPITNIM CJELINAMA

Ispitom državne mature iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini ispituju se obrazovni ishodi i pripadajući ispitni sadržaji koji se odnose na razumijevanje književnoga i neknjiževnoga teksta, na teoriju književnosti i povijest književnosti, na ustroj hrvatskoga jezika i na upotrebu hrvatskoga standardnog jezika.

Ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji se od dviju ispitnih cjelina. Prva je ispitna cjelina *Školski esej* i čini je jedan zadatak otvorenoga tipa. Druga je ispitna cjelina *Književnost, neknjiževni tekst i jezik* i čini je 80 zadataka zatvorenoga tipa.

U Tablici 8. prikazana je struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini prema ispitnim cjelinama.

Tablica 8. Struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini

ISPITNA CJELINA	NAZIV	UDIO U OCJENI	TRAJANJE
Prva ispitna cjelina	Školski esej	1/3	160 minuta
Druga ispitna cjelina	Književnost, neknjiževni tekst i jezik	2/3	100 minuta

2.1.1. Školski esej

U prvoj ispitnoj cjelini ispituje se pisanje školskoga eseja s temom iz književnosti.

U školskome eseju pristupnik pokazuje razumijevanje zadanoga polaznog teksta, iznosi svoja književnopovijesna i književnoteorijska znanja i spoznaje o književnim djelima i književnopovijesnome kontekstu, pokazuje cjelovito razumijevanje književnih djela s popisa ispitnih književnih djela za školski esej te iznosi osobna tumačenja i prosudbe koje imaju uporište u znanjima i spoznajama povezanima s temom i sadržajima zadatka za školskogi esej.

Zadatak za školski esej sastoji se od upute, polaznoga teksta ili polaznih tekstova i smjernica prema kojima pristupnik treba oblikovati svoj školski esej. U svakome će školskom eseju, bez obzira na vrstu, kao polazni tekst biti zadan barem jedan ulomak iz djela s popisa ispitnih književnih djela za školski esej.

Školskim esejom na osnovnoj razini ispita može se ostvariti ukupno **40 bodova**.

Napisani školski esej treba imati najmanje **350 riječi**.

Moguće su dvije vrste školskoga eseja:

- interpretacijski esej
- interpretacijski usporedni esej.

1. U interpretacijskome eseju pristupnik iznosi svoje spoznaje o književnosti i pokazuje razumijevanje književnih djela u cjelini temeljeći izneseno na analizi zadanoga polaznoga teksta i na poznavanju sastavnica književnoga djela u cjelini.
2. U usporednome interpretacijskom školskome eseju pristupnik pokazuje razumijevanje dvaju ili više književnih tekstova iznoseći sličnosti i razlike s obzirom na temu ili strukturu teksta. Drugi polazni tekst može biti književni ili neknjiževni tekst koji se ne nalazi na popisu djela za školski esej, ali je povezan sa zadanim ispitnim djelom s obzirom na sadržaj, strukturu, ideju i/ili književni kontekst. U tome slučaju pristupnik odgovara na esejski zadatak tako da taj polazni tekst, koji ne pripada djelima s popisa književnih ispitnih djela za školski esej, prema smjernicama povezuje s polaznim tekstom koji pripada djelu s toga popisa.

Ishodi koji se ispituju školskim esejom i popis ispitnih književnih djela za školski esej na osnovnoj razini nalaze se na 34. stranici u poglavlju *Obrazovni ishodi*, a sastavnice ljestvice za ocjenjivanje školskoga eseja na 41. stranici u poglavlju *Opis bodovanja*. Primjeri zadataka za obje vrste školskoga eseja nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

2.1.2. Književnost, neknjiževni tekst i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini, *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*, ispituju se razumijevanje književnoga i neknjiževnoga teksta, znanje iz teorije književnosti i povijesti književnosti te razumijevanje ustroja hrvatskoga jezika.

Druga ispitna cjelina sastoji se od 80 zadataka višestrukoga izbora i nosi 80 bodova.

U Tablici 9. prikazana je struktura ispitne cjeline *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*.

Tablica 9. Struktura druge ispitne cjeline

PODRUČJE U CJELINI	BROJ I VRSTA ZADATAKA	BROJ BODOVA
Čitanje književnoga teksta	21 zadatak višestrukoga izbora (sedam polaznih tekstova)	21
Čitanje neknjiževnoga teksta	9 zadataka višestrukoga izbora (tri polazna teksta)	9
Teorija književnosti i povijest književnosti	25 zadataka višestrukoga izbora	25
Ustroj hrvatskoga jezika	25 zadataka višestrukoga izbora	25
UKUPNO	80 ZADATAKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	80

U drugoj ispitnoj cjelini književnost se ispituje na dva načina:

- Čitanje književnoga teksta uz zadatke višestrukoga izbora vezane za sedam polaznih tekstova (21 zadatak)
- Zadatci višestrukoga izbora kojima se ispituju teorija književnosti i povijest književnosti (25 zadataka).

Poznavanje teorije književnosti i povijesti književnosti podrazumijeva se i u zadacima s polaznim književnim tekstom.

Čitanje neknjiževnoga teksta ispituje se u devet zadataka višestrukoga izbora uz tri polazna teksta.

Ustroj hrvatskoga jezika (pravopis, gramatika i leksikologija) ispituje se u 25 zadataka višestrukoga izbora.

Primjeri zadataka za svako područje nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

2.2. OBRAZOVNI ISHODI I ISPITNI SADRŽAJI

Ispitivanjem su obuhvaćeni oni obrazovni ishodi i nastavni sadržaji koji se podudaraju u Nastavnome planu i u Kurikulumu za prvi i drugi razred te ishodi iz Kurikluma za treći i četvrti razred.

Ispitom su obuhvaćeni obrazovni ishodi svih triju područja u Kurikulumu: *Jezik i komunikacija, Književnost i stvaralaštvo* te *Kultura i mediji*.

Dvije su skupine obrazovnih ishoda / nastavnih sadržaja iz Kurikuluma koji se **ne ispituju** ispitom osnovne razine samo u školskoj godini 2021./2022.:

- prvu skupinu čine obrazovni ishodi koji se odnose na slušanje i govorenje u svim četirima razredima
- drugu skupinu čine obrazovni ishodi i nastavni sadržaji Kurikuluma za prvi i drugi razred koji se dijelom ili u potpunosti ne podudaraju s obrazovnim ishodima i nastavnim sadržajima Nastavnoga programa za prvi i drugi razred (SŠ HJ A.1.5., SŠ HJ A.1.6., SŠ HJ A.2.5., SŠ HJ A.2.6.).

Obrazovni ishodi i pripadajući ispitni sadržaji prikazani su prema ispitnim cjelinama. Svako područje u ispitnoj cjelini obuhvaća odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma te razrade ishoda u kojima se precizno opisuje što pristupnik može učiniti.

2.2.1. Školski esej

Tablica 10. prikazuje obrazovne ishode koji se ispituju u školskome eseju. Prikaz obuhvaća odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma te razradu ishoda odnosno sve ono što se na temelju tih ishoda očekuje od pristupnika.

Tablica 10. Obrazovni ishodi za školski esej na osnovnoj razini ispita

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ B.1.2. Učenik razlikuje i opisuje književni tekst prema temi i žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.2.2. Učenik uspoređuje književne tekstove prema temi ili žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.3.2. Učenik uspoređuje književne tekstove iste teme ili žanra na sadržajnoj i izraznoj razini i tumači reprezentativnost književne vrste u različitim književnopovijesnim razdobljima.</p> <p>SŠ HJ B.4.2. Učenik analizira različite interpretacije književnih tekstova s obzirom na pristup usmjeren čitatelju, književnom tekstu ili piscu.</p> <p>SŠ HJ B.1.3. Učenik prepoznaje i opisuje književni tekst u književnopovijesnom, društvenom i kulturnom kontekstu. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>SŠ HJ B.2.3. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>HR SŠ A.1.5. Učenik analizira morfosintaktička obilježja riječi u rečenici i primjenjuje znanja pri oblikovanju teksta (u dijelu koji se odnosi na oblikovanje teksta).</p> <p>HR SŠ A.2.5. Učenik analizira rečenice u tekstu i primjenjuje sintaktička znanja pri njegovu oblikovanju (u dijelu koji se odnosi na oblikovanje teksta).</p> <p>HR SŠ A.1.6. Učenik analizira značenjske odnose među riječima pomoću rječnika (u dijelu koji se odnosi na razlikovanje značenja u kontekstu).</p> <p>HR SŠ A.2.6. Učenik razlikuje leksičke slojeve općeuporabnoga leksika hrvatskoga standardnog jezika (u dijelu koji se odnosi na primjenu u kontekstu).</p> <p>SŠ HJ A.3.5. Učenik analizira morfološka obilježja riječi i primjenjuje znanja pri oblikovanju teksta (u dijelu koji se odnosi na stvaranje teksta).</p> <p>SŠ HJ A.3.6. Učenik objašnjava tvorbu riječi prema različitim tvorbenim načinima (u dijelu koji se odnosi na oblikovanje teksta).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uspoređivati, povezivati, zaključivati, obrazlagati i procjenjivati, parafrazirati i citirati radi argumentacije • izdvojiti tematske, strukturne i stilske posebnosti polaznoga teksta (ili tekstova) i povezati ih s djelom u cjelini • objasniti temu, ideju, strukturu i stilska obilježja književnoga djela ili književnih djela (u književnopovijesnome razdoblju u kojemu je nastalo) • oblikovati tekst koji ima uvod, razradu i zaključak na način da su jasno i suvislo povezani • organizirati središnji dio teksta u manje logičke cjeline • upotrebljavati rječnik primjerena raspona • točno upotrebljavati književnoteorijske pojmove • primjenjivati norme hrvatskoga standardnog jezika • pisati čitko i uredno.

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ A.3.4. Učenik piše upućivačke i raspravljачke tekstove u kojima ostvaruje obilježja funkcionalnih stilova u skladu sa svrhom teksta i željenim učinkom na primatelja.</p> <p>SŠ HJ A.4.4. Učenik piše raspravljачke tekstove u kojima ostvaruje obilježja funkcionalnih stilova u skladu sa svrhom teksta i željenim učinkom na primatelja.</p>	

Obrazovni ishodi za školski esej (prikazani u Tablici 10.) ispituju se na temelju odabranih književnih djela s popisa obveznih književnih tekstova iz Kurikuluma.

Ispitna književna djela za školski esej u školskoj godini 2021./2022. za osnovnu razinu ispita jesu:

1. Camus, Albert, *Stranac*
2. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, *Zločin i kazna*
3. Hrvatsko pjesništvo (Antun Branko Šimić, Tin Ujević)
4. Kafka, Franz, *Preobražaj*
5. Krleža, Miroslav, *Gospoda Glembajevi*
6. Mažuranić, Ivan, *Smrt Smail-age Čengića*
7. Shakespeare, William, *Hamlet*.

2.2.2. Književnost, neknjiževni tekst i jezik

Druga se ispitna cjelina sastoji od zadataka čitanja i razumijevanja književnoga teksta te zadataka kojima se ispituju teorija književnosti i povijest književnosti, zadataka čitanja i razumijevanja neknjiževnoga teksta i zadataka koji se odnose na ustroj hrvatskoga jezika.

Književnost

U sljedećoj tablici (Tablica 11.) nalaze se obrazovni ishodi kojima se ispituje književnost uz polazni tekst. Obrazovni ishodi propisani ovim Katalogom ispituju se na temelju književnih tekstova koji su u Kurikulumu popisani kao obvezni tekstovi za cjelovito čitanje, a koji se podudaraju s književnim tekstovima koji su propisani Nastavnim planom i programom (navedeni su nakon Tablice 11. u sadržajima ispitivanja). Od sedam polaznih književnih tekstova u ispitju, zadaje se pet tekstova s popisa obveznih tekstova za cjelovito čitanje, a zadatci uz njih mogu se odnositi i na **djelo u cjelini**.

Osim tekstova s popisa obveznih djela za cjelovito čitanje kao polazni tekst može biti zadan i ulomak iz djela s popisa izbornih klasičnih hrvatskih i svjetskih književnih tekstova za cjelovito čitanje ili čitanje ulomaka koji se također nalazi u Kurikulumu. Djela s

toga popisa izbornih tekstova pristupnik ne treba poznavati u cjelini, odnosno ne treba prethodno poznavati, a zadatci u ispitu državne mature postavljeni su tako da na njih može odgovoriti na temelju zadanoga polaznoga teksta, bez poznavanja djela iz kojega su preuzeti u cjelini. Od sedam polaznih književnih tekstova dva se zadaju s popisa izbornih klasičnih hrvatskih i svjetskih književnih tekstova za cjelovito čitanje ili čitanje ulomaka iz Kurikuluma.

U Tablici 11. nalaze se obrazovni ishodi kojima se ispituje područje književnosti. Tablica obuhvaća odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma i razradu ishoda, odnosno ono što se od pristupnika očekuje u ispitu.

Tablica 11. Obrazovni ishodi za ispitivanje čitanja književnoga teksta

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ B.1.2. Učenik razlikuje i opisuje književni tekst prema temi i žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.2.2. Učenik uspoređuje književne tekstove prema temi ili žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ B.3.2. Učenik uspoređuje književne tekstove iste teme ili žanra na sadržajnoj i izraznoj razini i tumači reprezentativnost književne vrste u različitim književnopovijesnim razdobljima.</p> <p>SŠ HJ B.4.2. Učenik analizira različite interpretacije književnih tekstova s obzirom na pristup usmjeren čitatelju, književnom tekstu ili piscu.</p> <p>SŠ HJ B.1.3. Učenik prepoznaje i opisuje književni tekst u književnopovijesnom, društvenom i kulturnom kontekstu.</p> <p>SŠ HJ B.2.3. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>SŠ HJ B.3.3. Učenik interpretira književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.</p> <p>SŠ HJ B.4.3. Učenik obrazlaže slijed književnih poetika i razdoblja i kritički prosuđuje utjecaj različitih konteksta na književni tekst.</p>	<p>Pronalaženje podataka i izdvajanje izravno izrečenih činjenica u tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> • izdvojiti izravno izrečene osnovne podatke u tekstu • izdvojiti izravno izrečenu temu, namjenu i ideju teksta • izdvojiti izravno izrečen uzrok i posljedicu • izdvojiti izravno izrečenu usporedbu <p>Zaključivanje i tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none"> • odrediti temu teksta koja je iskazana izravno ili neizravno • odrediti glavnu misao teksta koja je iskazana izravno ili neizravno (parafraza ili rečenica koja najbolje iznosi ideju teksta) • odrediti značenje pojedinosti ili motiva za smisao teksta u cjelini • odrediti značenje riječi i izraza u kontekstu književnoga teksta • odrediti preneseno značenje riječi ili izraza u književnome tekstu • protumačiti i parafrazirati eksplicitno ili implicitno značenje kraćega iskaza (prozne rečenice ili stiha) • zaključiti na kojemu je strukturnom obrascu tekst organiziran i kako taj obrazac utječe na smisao teksta • zaključiti kako se u tekstu iskazuju obilježja književnopovijesnoga razdoblja u kojemu je tekst nastao <p>Procjena i promišljanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • procijeniti kako struktura teksta utječe na njegovo značenje • zaključiti kako pojedine književne sastavnice (primjerice, književne vrste i karakterizacija likova, ton teksta, način pripovijedanja, elementi radnje, atmosfera) utječu na smisao teksta

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
	<p>Razumijevanje pojmova</p> <ul style="list-style-type: none"> • predočiti podatke o književnim djelima, književnopovijesnim razdobljima i književnicima • objasniti obilježja književnopovijesnih razdoblja i književnoteorijskih pojmova • zaključiti o obilježjima književnopovijesnoga razdoblja, književnoteorijskim pojmovima i sastavnicama književnoga teksta na temelju primjera • svrstati primjere iz književnih tekstova u književnopovijesno razdoblje ili prema književnoteorijskim pojmovima

Obrazovni ishodi navedeni u Tablici 11. ispituju se na temelju književnih tekstova s popisa obvezatnih književnih tekstova iz Kurikuluma i na temelju književnoteorijskih i književnopovijesnih pojmova iz istoga kurikuluma.

Sadržaji ispitivanja: književni tekstovi kao polazni tekstovi

- I. Književni tekstovi s popisa obveznih književnih tekstova u Kurikulumu (zadaje se pet tekstova, može se ispitivati poznavanje djela u cjelini)

Hrvatska književnost

Držić, Marin, *Novela od Stanca*

Gundulić, Ivan, *Dubravka*

Krleža, Miroslav, *Gospoda Glembajevi*

Mažuranić, Ivan, *Smrt Smail-age Čengića*

Šimić, Antun Branko, izbor iz poezije

Ujević, Tin, izbor iz poezije.

Svjetska književnost

Baudelaire, Charles, izbor iz poezije

Calderón de la Barca, Pedro, *Život je san*

Camus, Albert, *Stranac*

Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, *Zločin i kazna*

Goethe, Johann Wolfgang, *Patnje mladog Werthera*

Kafka, Franz, *Preobražaj*

Petrarca, Francesco, izbor iz poezije

Shakespeare, William, *Hamlet*

Sofoklo, *Antigona*.

- II. Književni tekstovi s popisa izbornih klasičnih hrvatskih i svjetskih književnih tekstova za cjelovito čitanje ili čitanje ulomaka u Kurikulumu (zadaju se dva polazna teksta, ne ispituje se poznavanje djela u cjelini).

Sadržaji ispitivanja u području teorije književnosti i povijesti književnosti

LIRIKA, POETSKI I JEDNOSTAVNI OBLICI
usmena pjesma, usmena predaja, jednostavni oblici, mit, zagonetka, poslovice, vic, lirika, lirska poezija, lirske vrste, lirski oblici, ustroj lirske pjesme, motiv, pjesnička slika, ritam, rima, strofa, stih, tradicionalni hrvatski stihovi, vrste i oblici moderne poezije, struktura moderne lirske pjesme, pjesma u prozi
EPIKA I PROZA
ep, poema, spjev, epske vrste u stihu, proza, tema, pripovjedač, fabula, kompozicija, karakterizacija likova, tipologija likova, ideja, značenje, uokvirena kompozicija, pripovijest, roman, novela, pripovjedni postupci moderne proze (unutarnji monolog, slobodni neupravni govor), moderni roman, moderna pripovijetka, moderna novela
DRAMA
drama, kazalište, tragedija, ustroj dramskoga teksta, dramski sukob, dramska napetost, dramski lik, čin, prizor ili slika, komedija, dramski dijalog, dramski monolog, didaskalije, komedija, pastorala, moderna drama, vizija
KNJIŽEVNOPOVIJESNA RAZDOBLJA (I GLAVNI KNJIŽEVNICI, PREDSTAVNICI RAZDOBLJA)
klasična književnost, srednjovjekovna književnost, predrenesansa, humanizam, hrvatska renesansa, barok, klasicizam, predromantizam, romantizam, hrvatski narodni preporod, realizam, modernizam, ekspresionizam, suvremena književnost

Napomena:

Zadatci bez polaznoga teksta osim navedenih pojmova mogu se odnositi na djela s popisa obveznih književnih tekstova za cjelovito čitanje te na djela za čitanje ulomka navedena u ishodu SŠ HJ B.3.2. (*Biblija*; Homer, *Ilijada* i *Odiseja*; srednjovjekovni nacionalni epovi; Vergilije, *Eneida*; Marko Marulić, *Judita*; Ivan Gundulić, *Osman*).

Neknjiževni tekst

Druga ispitna cjelina obuhvaća i zadatke uz tri polazna neknjiževna teksta (devet zadataka višestrukoga izbora).

U Tablici 12. nalaze se obrazovni ishodi za zadatke uz neknjiževne tekstove koji obuhvaćaju odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma kao i razradu ishoda odnosno ono što se od pristupnika u ispitu očekuje.

Tablica 12. Obrazovni ishodi za ispitivanje čitanja neknjiževnoga teksta

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SŠ HJ A.3.3. Učenik u skladu s određenom svrhom čita upućivačke i raspravljačke tekstove različitih funkcionalnih stilova i oblika.</p> <p>SŠ HJ A.4.3. Učenik u skladu s određenom svrhom čita raspravljačke tekstove različitih funkcionalnih stilova i oblika.</p> <p>SŠ HJ C.3.1. Učenik prosuđuje utjecaj medijskih tekstova na primateljevo oblikovanje stavova i vrijednosti.</p> <p>SŠ HJ C.3.2. Učenik analizira tekstove iz europske kulturne baštine i uočava njihovu povezanost s hrvatskim kulturnim identitetom.</p> <p>SŠ HJ C.4.1. Učenik kritički procjenjuje utjecaj medijskih tekstova na primateljev doživljaj stvarnosti i oblikovanje njegova identiteta.</p> <p>SŠ HJ C.4.2. Na temelju različitih tekstova učenik prosuđuje povezanost vlastitoga i hrvatskoga kulturnoga identiteta s određenim kulturnim krugom.</p>	<p>Pronalaženje podataka i izdvajanje izravno izrečenih činjenica</p> <ul style="list-style-type: none">• izdvojiti izravno izrečene informacije i podatke u tekstu (na razini riječi, izraza, brojčanih podataka ili rečenice)• utvrditi izravno izrečen uzrok i posljedicu• izdvojiti izravno izrečenu usporedbu <p>Zaključivanje i tumačenje</p> <ul style="list-style-type: none">• odrediti namjenu tekstova svih vrsta neknjiževnih tekstova• utvrditi izravno ili neizravno iskazanu temu teksta• sažeti izravno ili neizravno iskazanu temu i ideju teksta• utvrditi izravno ili neizravno iskazanu osnovnu ideju teksta u skladu s namjenom teksta• parafrazirati manji dio teksta• odrediti značenje pojedinih riječi i izraza koji su karakteristični za funkcionalni stil i imaju ulogu u namjeni teksta• odrediti upućivačke odnose u tekstu (primjerice na koga ili na što se odnose zamjenice) na temelju gramatičkih i logičkih poveznica u tekstu• zaključiti o svrsi nekoga podatka u tablici ili grafičkome prikazu <p>Procjena i promišljanje</p> <ul style="list-style-type: none">• procijeniti kako stilski postupci kojima se autor koristi pridonose ostvarivanju namjene teksta• procijeniti kako struktura teksta pridonosi namjeni teksta• procijeniti točnost i vjerodostojnost teksta na temelju obilježja teksta (odabira jezika, povezanosti teme i strukture, izvora, grafičkih elemenata)

Sadržaji ispitivanja: popis neknjiževnih tekstnih vrsta

TEKSTNE VRSTE
esej, komentar, kolumna, (književna) kritika, polemika, molba, program, rasprava, recenzija, reklama, reportaža, uputa, raspravljački tekstovi, tiskani obavijesni tekstovi, znanstveno–popularni tekstovi, znanstveni tekstovi, stručni tekstovi

Hrvatski jezik

Ustroj hrvatskoga jezika ispituje se u okviru dvadeset i pet zadataka višestrukoga izbora. U Tablici 13. popisani su obrazovni ishodi za ispitivanje ustroja hrvatskoga jezika koji obuhvaćaju odgojno-obrazovne ishode iz Kurikuluma kao i razradu ishoda odnosno ono što se od pristupnika u ispitu očekuje.

Tablica 13. Obrazovni ishodi za ispitivanje ustroja hrvatskoga jezika

OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
<p>HR SŠ A.1.4. – HR SŠ A.4.4. (samo u dijelu koji se odnosi na pravopis)</p> <p>HR SŠ A.3.5. Učenik analizira morfološka obilježja riječi i primjenjuje znanja pri oblikovanju teksta.</p> <p>HR SŠ A.4.5. Učenik analizira glasovni sustav hrvatskoga standardnog jezika.</p> <p>HR SŠ A.3.6. Učenik objašnjava tvorbu riječi prema različitim tvorbenim načinima.</p> <p>HR SŠ A.4.6. Učenik razlikuje lekseme ograničene uporabe u leksiku hrvatskoga standardnoga jezika i pravilno ih primjenjuje.</p> <p>HR SŠ A.1.7. Učenik objašnjava razliku između hrvatskoga jezika kao sustava govora i hrvatskoga standardnog jezika.</p> <p>HR SŠ A.2.7. Učenik uspoređuje organske govore hrvatskoga jezika s hrvatskim standardnim jezikom na uporabnoj razini.</p> <p>HR SŠ A.3.7. Učenik opisuje osnovna obilježja funkcionalnih stilova u tekstu.</p> <p>HR SŠ A.4.7. Učenik opisuje povijesni razvoj hrvatskoga standardnoga jezika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti pravilo jezičnoga ustroja na primjeru • svrstati jezični primjer prema pravilima jezičnoga ustroja • zaključiti o pravilu jezičnoga ustroja na temelju primjera • izdvojiti pogrešku u jezičnome primjeru na temelju poznavanja pravila jezičnoga ustroja • točno upotrijebiti riječ ili izraz u kontekstu.

Obrazovni ishodi propisani ovim Katalogom ispituju se na temelju jezičnih sadržaja čiji popis slijedi u nastavku.

Sadržaji ispitivanja: popis jezičnih pojmova

PRAVOPIS
pisanje vlastitih imena, određenih i neodređenih pridjeva, brojeva, složenih glagolskih oblika, pravopisnih znakova na razini rečenice, glasova u dodiru (riječi s glasovnim promjenama)
GLASOVNI I NAGLASNI SUSTAV
glasovni i naglasni sustav hrvatskoga standardnog jezika, artikulacijska i akustička obilježja glasova, fonološki i morfološki uvjetovane glasovne promjene u kontekstu riječi, govorni i pisani oblik jezika (pisanje glasova i suglasničkih skupina), izgovorne cjeline
MORFOLOGIJA
morfemska analiza, promjenjive i nepromjenjive vrste riječi, oblici riječi (oblici imenica, glagola, pridjeva, zamjenica i brojeva), gramatičke kategorije riječi i vrste riječi
TVORBA RIJEČI
tvorbena analiza, tvorbeni načini: izvođenje (prefiksalna, sufiksalna i prefiksarno-sufiksalna tvorba), slaganje, složeno-sufiksalna, srastanje, preobrazba, tvorba polysloženica i pokrata
LEKSIKOLOGIJA
vrste vlastitih imena, frazemi, proces i vrste leksičkoga posuđivanja, vrste rječnika preporučeni rječnici: rječnik žargona, rječnik stranih riječi, razlikovni rječnik, usporedni rječnik, enciklopedijski rječnik, frazeološki rječnik, rječnik vlastitih imena i prezimena
POVIJEST JEZIKA
povijesni razvoj hrvatskoga standardnog jezika
FUNKCIONALNI STILOVI
funkcionalni stilovi hrvatskoga standardnoga jezika

2.3. OPIS BODOVANJA

Pristupnik na ispitu može ostvariti ukupno **120 bodova**.

2.3.1. Školski esej

U školskome eseju pristupnik može ostvariti najviše **40 bodova**. Školski esej vrednuje se prema ljestvici za bodovanje školskoga eseja, koja ima tri sastavnice:

- A. poznavanje i razumijevanje teksta
- B. povezanost teksta
- C. upotreba hrvatskoga standardnog jezika.

U Tablici 14. prikazana je ljestvica za bodovanje školskoga eseja, koja prikazuje što se podrazumijeva pojedinom sastavnicom i koji je broj bodova predviđen u svakoj sastavnici.

Tablica 14. Ljestvica za bodovanje školskoga eseja

OZNAKA	SASTAVNICA		OPIS SASTAVNICE	BROJ BODOVA	UDIO SASTAVNICE
A	Poznavanje i razumijevanje književnoga teksta	A1	prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova	2	50 %
		A2	navesti ključne sadržajne podatke i strukturu djela u cjelini	4	
		A3	razumjeti i analizirati polazni tekst i povezati s djelom u cjelini	6	
		A4	potkrijepiti tvrdnje	4	
		A5	iznijeti stavove, obrazložiti ih i potkrijepiti, izvesti zaključak te pritom potvrditi svoje ukupno čitateljsko iskustvo, kao i razumijevanje konkretnoga (zadanoga) teksta	4	
B	Povezanost teksta	B1	sadržajno oblikovanje	1	15 %
		B2	smislenost i logičnost	4	
		B3	prikladan stil	1	
C	Upotreba standardnoga hrvatskog jezika	C1	sintaktička točnost	4	35 %
		C2	pravopisna točnost	6	
		C3	morfološka točnost	2	
		C4	leksička točnost	2	
UKUPNO				40	100 %

U školskome eseju na osnovnoj razni ispita potrebno je napisati najmanje **350 riječi**, no tolerira se odstupanje do 10 % od zadanoga broja riječi.

Školski esej neće se vrednovati:

- ako nema dovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje do 10 % od zadanoga broja riječi)
- ako se pristupnik nepristojno izražava
- ako pristupnik nije napisao tekst u obliku školskoga eseja
- ako pristupnik crta ili ilustrira na listu za školski esej
- ako pristupnik nije odgovorio na zadatak za školski esej
- ako je rukopis potpuno nečitak
- ako je esej napisan velikim tiskanim slovima
- ako se pristupnik potpisao punim imenom i prezimenom.

2.3.2. *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*

U drugoj ispitnoj cjelini pristupnik može ostvariti najviše **80 bodova**. Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

2.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA

2.4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini traje ukupno **260 minuta**. Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) provodi se vremenski odvojeno od druge ispitne cjeline i traje **160 minuta**. Druga ispitna cjelina (*Književnost, neknjiževni tekst i jezik*) traje **100 minuta**.

Vremenik provedbe obaju dijelova ispita objavljuje se na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Izgled ispitnoga materijala i način rješavanja

Školski esej

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj se nalaze:

- ispitna knjižica za školski esej
- list za koncept
- dva lista za ocjenjivače (1 i 2).

List s esejskim zadatkom **ne nalazi se** u sigurnosnoj vrećici, već ga pristupnici dobivaju od dežurnoga nastavnika u ispitnoj prostoriji.

Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za pisanje školskoga eseja koje se nalaze u ispitnoj knjižici te napisati školski esej prema zadanim smjernicama koje se nalaze na listu s esejskim zadatkom.

Pristupnik se tijekom pisanja može koristiti listom za koncept, ali potom mora svoj školski esej čitko napisati na list za čitopis u ispitnoj knjižici. Sadržaj lista za koncept ne boduje se.

Književnost, neknjiževni tekst i jezik

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj se nalaze ispitna knjižica *Književnost, neknjiževni tekst i jezik* i list za odgovore. Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za rješavanje zadataka. Odgovore mora označiti znakom X na listu za odgovore.

Primjeri zadataka višestrukoga izbora nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

2.4.3. Pribor

Obavezan pribor za pisanje obaju dijelova ispita iz Hrvatskoga jezika jest kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom.

2.5. PRIMJERI ZADATAKA

U ovome poglavlju donose se primjeri zadataka.

U primjerima zadataka za školski esej prikazani su uputa za pisanje školskoga eseja i esejski zadatak.

U primjerima zadataka višestrukoga izbora prikazani su uputa, obrazovni ishod koji se tim zadatkom ispituje, primjer zadataka i točan odgovor.

2.5.1. Primjeri zadataka za školski esej

Esejski zadatak sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka, propisan je broj riječi i drugo) i zadatka za školski esej, koji se sastoji od polaznoga teksta ili tekstova te smjernica za pisanje školskoga eseja.

U ovome poglavlju prikazani su primjeri za interpretacijski školski esej te za usporedni interpretacijski školski esej.

Interpretacijski školski esej

U interpretacijskome školskom eseju polazni je tekst ulomak iz djela s popisa ispitnih književnih djela koji se nalazi na 33. stranici. Predočeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, napomene o kontekstu koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje interpretacijskoga školskog eseja

Pozorno pročitajte upute i zadani tekst, nakon kojega slijede smjernice za pisanje školskoga eseja.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom**, **razradom** i **zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno** i **gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi*

Leone je ustao i stoji pred jednom izlizanom staromodnom cehovskom slikom u baroknoj rami.

LEONE: A što misliš, illustrissime, zašto drži ovaj Glembay vagu u ruci?

FABRICZY: Pa to je cehovski simbol, vaga. On je vagao i trgovao za čitavog svog života!

LEONE: Da, on je vagao za čitavog svog života! To je mene još kao dečka uvijek zanimalo, kako je to, da je ovaj vagao tako da drži vagu koja je prevagnula! A poslije sam se dosjetio: to je prvi Glembay koji je vagao krivo!

(...)

FABRICZY: (...) Svi ovi Glembajevi radili su i stjecali u prilikama mnogo težim nego što su današnje i daleko je, dragi moj amice¹, od onog Glembaja s vagom u ruci do tvog gospodina oca, pravog i tajnog savjetnika, koji, kao što smo jutros čuli na svečanoj sjednici Trgovačke komore, zapošljava i hrani više od deset hiljada glava! Carissime², da, tako je to!

LEONE: Vama su još uvijek zdravice od banketa u glav! Idite sutra na svečanu sjednicu Trgovačke komore, pak deklamirajte te svoje zdravice tamo! Što to meni pjevate, ja nisam nikakav jubilarac ni bankir! Ja sam u ovoj kući prolaznik, meni ove slike govore stvari mnogo tamnije od jedne zdravice! Za vas onaj Glembay drži u ruci crkvu, a za mene krvavi nož! Kako za koga! (...) Ja sam rekao što sam čuo: da je ovaj Glembay varao na kartama, a onaj da je krivo vagao! Das hab' ich gesagt! Kein Wort mehr!³

FABRICZY: Jawohl, das ist die Bárbóczy-Legende: die Glembays sind Mörder und Falschspieler,⁴ i svi su Glembajevi prokleti! To je bablja pripovijest!

LEONE: Tako, to sve je die Bárbóczy-Legende? Prekrasno! Uzmi samo od Četrdesetosme ovamo, molim te lijepo! Za ovu Ludvígu sâm si rekao da se utopila, sama iz vlastite inicijative; i njen sin skočio je u vodu iz vlastite inicijative. Das hast du selber gesagt!⁵ Brat ovog ajznbanera⁶ (der die Wiener Hochbauer heiratete), der ist im Irrenhaus gestorben!⁷ Najstariji njegov sin, taj se je ustrijelio. (...) Tu je moja pokojna mama! Dobro! Ona nije Glembajica, ali ona se otrovala u kompleksu Glembay! Kannst du das vielleicht leugnen!⁸ Alice, a Alice, zar se nije utopila? Pokojni Ivan zar nije pao iz trećega kata?

¹ amice – prijatelju

² Carissime – Najdraži

³ Das hab' ich gesagt! Kein Wort mehr! – To sam rekao! Ni riječi više!

⁴ Jawohl, das ist die Bárbóczy-Legende: die Glembays sind Mörder und Falschspieler, – No da, to je ona barbocijevska legenda: Glembajevi su ubojice i varalice,

⁵ Das hast du selber gesagt! – To si rekao ti sam!

⁶ ajznbaner – željezničar

⁷ (der die Wiener Hochbauer heiratete), der ist im Irrenhaus gestorben! – (koji se oženio Bečankom Hochbaureovom), taj je umro u ludnici!

⁸ Kannst du das vielleicht leugnen! – Možeš li možda to poricati!

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Predstavite djelo *Gospoda Glembajevi* u kontekstu književnopovijesnoga razdoblja u kojemu je nastalo.
- Portretirajte Leonea Glembaja na temelju djela u cjelini.
- Interpretirajte polazni tekst. Protumačite ulogu upotrebe njemačkoga i latinskoga jezika.
- Objasnite ulogu polaznoga teksta u kontekstu djela u cjelini. Protumačite ulogu barbocijevske legende.
- Usporedite Leonea Glembaja sa sličnim književnim likovima.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

Usporedni interpretacijski školski esej

U zadatku za usporedni interpretacijski školski esej ponuđena su **najmanje dva teksta** koja povezuje neko obilježje, primjerice, tema, ideja, glavni motiv, književna vrsta, stilsko razdoblje ili nešto drugo što određuje tekst. Od pristupnika se očekuje da usporedi zadane tekstove.

Predočeni su naslov i autor polaznoga teksta te, ako je potrebno, napomene o kontekstu koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje usporednoga interpretacijskog školskog eseja

Pozorno pročitajte upute i polazne tekstove, nakon čega slijede smjernice za pisanje školskoga eseja.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Prvi polazni tekst

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

Osuda je bila ipak blaža, nego što se moglo očekivati, kad se uzme u obzir izvršen zločin, a možda je bila blaža baš zato jer zločinac ne samo da nije nastojao opravdati sebe, nego je nekako i sam iskazivao želju da sam sebe okrivi još više. Sve neobične i osobite okolnosti u toj stvari bijahu uzete u obzir. O bolesnom i bijednom stanju zločinca, prije nego što je izvršio zločin, nije bilo ni najmanje sumnje. Što se nije okoristio grabežom, pripisalo se donekle probuđenom kajanju, donekle pak nepotpunom zdravlju umnih sposobnosti za vrijeme izvršivanja zločina. Nenadano ubojstvo Lizavete poslužilo je dapače primjerom koji potvrđuje taj sud: čovjek izvršuje dva ubojstva, a onamo zaboravlja da su otvorena vrata! Naposljetku prijava njegova, da je on krivac, u onaj čas, kad se stvar neobično zamrsila time što je fanatik Nikolaj klonuo duhom i lažno obijedio sebe, a pravi zločinac ne samo da se nije mogao jasno obličiti, nego se na njega nije skoro ni sumnjalo. (Porfirij je Petrovič potpuno održao riječ) – sve je to konačno pripomoglo da je okrivljeniku ublažena sudbina.

(...)

Ukratko, završilo se tim da je zločinac osuđen na robiju drugog reda, svega na osam godina, uzevši u obzir da se prijavio sam, i neke druge olakotne okolnosti.

Drugi polazni tekst

Albert Camus, *Stranac*

Suci se vratiše. Nabrzinu pročitaše porotnicima niz pitanja. Začuh: „kriv za umorstvo ... „s predumišljajem”... „olakotne okolnosti”. Porotnici iziđoše, a mene odvedoše u onu prostorijicu gdje sam već jednom čekao.

(...)

Čekali smo vrlo dugo, mislim gotovo tri četvrti sata. Napokon zazvoni zvonce. Odlazeći, branitelj mi reče: – Predsjednik porote pročitat će najprije odgovore. Vas će uvesti tek kad se bude izricala osuda. – Lupali su vratima. Ljudi su trčkarali po hodnicima o kojima nisam znao jesu li blizu ili daleko. Zatim začuh kako netko prigušenim glasom čita nešto u sudnici. Kad zvonce ponovo zazvoni i kad se vrata pregrade otvoriše, dočeka me tišina u sudnici, tišina i onaj čudni osjećaj koji me obuže kad primijetih da je mladi novinar odvratio pogled od mene. Nisam pogledao na onu stranu gdje je bila Marie. Nisam imao kad jer mi predsjednik sudskog vijeća nekako čudno saopći da će mi glava biti odrubljena na javnom mjestu u ime francuskoga naroda. Učini mi se da prepoznajem osjećaj što bijaše ispisan na svim licima. Vjerujem da je to bila obzirnost. Žandari su bili vrlo blagi prema meni. Branitelj mi stavi ruku na zapešće. Nisam više ni na što mislio. Međutim, predsjednik me upita nemam li što dodati. Porazmislih i rekoh: – Nemam. – Zatim me odvedoše.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Predstavite poetiku djela *Zločin i kazna* i poetiku djela *Stranac*.
- Portretirajte Raskolnikova i Mersaulta na temelju djela u cjelini.
- Usporedite polazne tekstove.
- Na temelju čitateljskoga iskustva objasnite odnos osobne i društvene odgovornosti i povežite ga s polaznim tekstovima
- Obrazložite svoje tvrdnje.

2.5.2. Primjeri zadataka višestrukoga izbora

U ovome poglavlju donose se primjeri zadataka višestrukoga izbora koji se nalaze u drugoj ispitnoj cjelini *Književnost, neknjiževni tekst i jezik*.

Za svako područje u toj ispitnoj cjelini prikazuje se po jedan primjer zadatka. Svaki zadatak uključuje tekst zadatka, točan odgovor, obrazovni ishod i način bodovanja.

Uputa za rješavanje zadataka višestrukoga izbora

U zadacima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Primjer zadatka uz polazni književni tekst

William Shakespeare, *Hamlet*

HAMLET: Govorite taj govor, molim vas, kako sam ga ja vama izgovorio; okretno, s lakoćom; jer ako ga afektirano izgovorite, kao što mnogi glumci čine, bilo bi mi draže da gradski telal više moje stihove. I nemojte odveć rukom sjeći zrak, ovako (*pravi kretnje rukama po zraku*); nego budite odmjereni u svemu. (...)

PRVI GLUMAC: Ja vam to obećajem.

HAMLET: Nemojte biti ni suviše ukočeni; dajte da vas vodi rasuđivanje. Uskladite radnju s riječima, a riječi s radnjom; i naročito pazite da ne prekoračite naravnu umjerenost. Jer sve što je pretjerano protivi se cilju glume kojoj je svrha i u početku i sada, bila i jest, da drži tako reći zrcalo prirodi; da bi pokazala vrline njezine osobine, preziru njegovu sliku, a samome svijetu i srži vremena njegov otisak i lik. I sada, ako se u tome pretjera, ili ako nešto ostane nedorečeno, premda će neuke natjerati u smijeh, ne može da ne rastuži upućene; a dopustit ćete da će sud jednoga od ovih posljednjih prevagnuti cijelo gledalište prvih.

Što je za Hamleta cilj glume?

- A. potaknuti zajedništvo
- B. nasmijavati publiku
- C. pobuditi strasti
- D. oponašati život

TOČAN ODGOVOR: D

OBRAZOVNI ISHOD: protumačiti i parafrazirati eksplicitno ili implicitno značenje kraćega iskaza (rečenice, stiha ili replike)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Primjer zadatka uz polazni neknjiževni tekst

Obavijest kupcima

3. travnja 2020.

S obzirom na nedavno povlačenje proizvoda *Keks za djecu s okusom mrkve* 200 g tvrtke Dječja hrana d.o.o. (rok trajanja do 5. rujna 2020. i rok trajanja do 15. listopada 2020.), molimo kupce da provjere jesu li kupili opisani proizvod. Kupci proizvod mogu vratiti u našu trgovinu Zdravljak d.o.o., gdje će im biti osiguran povrat novca ili zamjenski proizvod. Keksi s drugim rokovima trajanja ispravni su. Putem međunarodnoga sustava Brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje (RASFF) zaprimljena je obavijest iz Europske komisije zbog sumnje u prisutnost povećanoga sadržaja akrilamida (akrilamid je tvar koja prirodno nastaje u hrani koja se priprema na temperaturama iznad 120 °C prilikom pečenja, roštiljanja, prženja i dr.), tj. radi se o određenoj užečnosti. S obzirom na to da se radi o proizvodu za djecu, dopuštena je iznimno niska razina spomenute tvari, a kako su kontrole stroge – kontrolne službe reagiraju i na najmanja odstupanja.

Kada je upućena obavijest kupcima?

- A. neposredno nakon proizvodnje keksa
- B. prije puštanja keksa u prodaju
- C. nakon što je dio keksa prodan
- D. nakon isteka roka trajanja

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: utvrditi neizravno izrečen uzrok i posljedicu

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Primjer zadatka za ispitivanje teorije književnosti

Koja je od sljedećih stilskih figura upotrijebljena u sljedećim stihovima?

*Mili Bože, čuda velikoga,
Kakav bješe Rizvan-aga silni
I na sablji i na kopju vitu,
I na puški i na nožu ljutu,
I na šaci i na dobru konju!*

- A. elipsa
- B. eufemizam
- C. personifikacija
- D. polisindeton

TOČAN ODGOVOR: D

OBRAZOVNI ISHOD: svrstati primjere iz književnih tekstova u književnopovijesno razdoblje ili prema književnoteorijskim pojmovima

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Primjer zadatka za ispitivanje hrvatskoga jezika

U kojemu je od sljedećih primjera provedena palatalizacija?

- A. gost > gozba
- B. list > lišće
- C. misao > mišlju
- D. ruka > ručetina

TOČAN ODGOVOR: D

OBRAZOVNI ISHOD: svrstati jezični primjer prema pravilima jezičnoga ustroja

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor; 0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

3. PRIPREMA ZA ISPIT

Pristupnicima se savjetuje da se detaljno upoznaju sa sadržajem ispitnoga kataloga za školsku godinu u kojoj su se prijavili za polaganje ispita te da posebnu pozornost posvete strukturi ispitnih cjelina, obrazovnim ishodima i pripadajućim ispitnim sadržajima, kriterijima bodovanja, tehničkomu opisu i načinu rješavanja ispita te primjerima zadatka. Preporuka je da redovito prate i službenu stranicu Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

U pripremi ispita državne mature iz Hrvatskoga jezika pristupnici se mogu koristiti sljedećim izvorima:

- udžbenicima za Hrvatski jezik iz Kataloga odobrenih udžbenika na mrežnoj stranici Ministarstva znanosti i obrazovanja (www.mzo.hr)
- obrazovnim materijalima za Hrvatski jezik koji se nalaze u Katalogu odobrenih drugih obrazovnih materijala za osnovnu i srednju školu, a koji se može pronaći na mrežnoj stranici Agencije za odgoj i obrazovanje (www.azoo.hr).

Osim spomenutih izvora, kao i ovoga Ispitnoga kataloga, pristupnicima su za pripremu ispita dostupni i sljedeći izvori:

- ogledni ispit za državnu maturu u školskoj godini 2021./2022.
- *U centru mature* na poveznici <https://www.ncvvo.hr/drzavna-matura-i-provedeni-ispiti/u-centru-mature/>
- primjerci provedenih ispita na državnoj maturi iz Hrvatskoga jezika.

